

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ:	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ/ Γ' ΓΕΛ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	3/1/2026

Κείμενο 1 (Μη λογοτεχνικό)**Ο ρατσισμός στο σχολείο.**

(Το απόσπασμα αντλήθηκε από επιστημονικό κείμενο με τίτλο «Ο καθημερινός ρατσισμός στο σχολείο» της Ελένης-Μαγδαληνής Καλτσά και δημοσιεύτηκε το 2024)

Η εικόνα της σύγχρονης κοινωνίας αποκτά νέα μορφή καθώς τα δεδομένα των χωρών εισόδου μεταβάλλονται από τα μεταναστευτικά ρεύματα. Η εκπαίδευση αποκτά μία νέα πραγματικότητα επηρεασμένη από την πολυπολιτισμικότητα του μαθητικού πληθυσμού. Κοινό στόχο των χωρών ανεξάρτητα από τις πολιτικές που υιοθετούνται και οι οποίες διαφέρουν αναλόγως της ιστορίας τους, την πολιτική και την εθνική τους ταυτότητα, αποτελεί τα παιδιά να ενταχθούν ομαλά στο σχολικό περιβάλλον αλλά και να διαφυλαχθεί η εθνική ταυτότητα από τα παιδιά της χώρας υποδοχής.

Για την ένταξη των μειονοτικών ομάδων στην κοινωνία υποδοχής σε κοινωνικό και πολιτειακό επίπεδο ακολουθούνται εκπαιδευτικές και πολιτικές προσεγγίσεις οι οποίες εντάσσονται σε πολυπολιτισμικά μοντέλα. Ωστόσο, προβληματικό σημείο στην Ελλάδα διαφαίνεται η εθνοτική και πολιτισμική ετερότητα να αποτελεί στοιχείο «πρόκλησης» σχολικού εκφοβισμού κι εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Το πρόβλημα του ρατσισμού φαίνεται να έχει μετατοπιστεί σε μεγάλη μερίδα των νέων αποτελώντας φαινόμενο το οποίο μαστίζει τις σύγχρονες κοινωνίες. Κρούσματα ρατσιστικών συμπεριφορών, ακόμη και δολοφονικά ή αυτοκτονικά περιστατικά, γίνονται συχνά θέμα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Δυστυχώς «θύματα» των κοινωνικών διακρίσεων και του καθημερινού ρατσισμού αποτελούν και τα άτομα με ειδικές ικανότητες. Τα στερεοτυπικά πρότυπα με τα οποία τα παιδιά έρχονται σε επαφή από μικρή ηλικία, όπως οι ήρωες των παραμυθιών, έχουν ως αποτέλεσμα τέτοιου είδους συμπεριφορές. Οι «κακοί» χαρακτήρες είναι συνήθως άτομα τα οποία χαρακτηρίζονται από σωματικές διαφορές και προβάλλονται με τρόπο υποτιμητικό. Επίσης, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κατά κύριο λόγο αναδεικνύουν το πρότυπο του υγιούς, του όμορφου και του ισχυρού υποβαθμίζοντας κατ' επέκταση οτιδήποτε φαίνεται να αποκλίνει από αυτό. Οι συμπεριφορές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα να δημιουργείται μία αποκρουστική κι αποφευκτική εικόνα στα παιδιά για τα άτομα με αναπηρία η οποία φαίνεται να ακολουθεί και την ενήλικη ζωή τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η καθημερινή αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία τα οποία έρχονται καθημερινά αντιμέτωπα με τον ρατσισμό, καθώς οι πρακτικές των πολιτών αλλά και των πόλεων με τη λανθασμένη ρυμοτομία δε σέβονται τις ανάγκες τους.

Ωστόσο, τέτοια ακραία φαινόμενα τα οποία εντοπίζονται στην εποχή του 21ου αιώνα απαιτούν άμεση και ριζική αντιμετώπιση. Βασικό μέλημα κάθε σύγχρονης κοινωνίας θα πρέπει να αποτελεί η εξάλειψη των ρατσιστικών φαινομένων στους κύκλους των νέων, οι οποίοι αποτελούν σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο την παραγωγική δύναμη μίας κοινωνίας. Ο ρόλος του σχολείου φαίνεται να απαιτεί να δημιουργήσει μία κοινωνία νέων η οποία πιστεύει στις αρχές του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η οποία μπορεί να οδηγήσει σε

πνευματική άνθηση και καρποφορία. Η τεχνολογία και η γρήγορη πληροφόρηση μπορούν να αποτελέσουν τα μέσα ώστε να εξαλειφθούν ακόμη πιο άμεσα τα ρατσιστικά φαινόμενα.

Απαραίτητο σημείο προς την επίλυση απαιτεί η ουσιαστική συνειδητοποίηση του προβλήματος καθιστώντας σαφή την επικινδυνότητά της για το σύνολο. Η σωστή ενημέρωση επί του θέματος θα αποτελέσει βασικό κίνητρο για αλλαγή συμπεριφοράς, στάσεων κι αντιλήψεων. Η παιδεία και η σωστή μόρφωση με στόχο την κριτική σκέψη θα έχει ως αποτέλεσμα οι νέοι να διαμορφώσουν την προσωπική τους γνώμη καταδικάζοντας τα ρατσιστικά φαινόμενα.

Σε πρακτικό επίπεδο, ο κάθε νέος και νέα θα πρέπει να είναι σε θέση να αντισταθεί στην υιοθέτηση των προκαταλήψεων παλαιότερων γενεών οι οποίες διχάζουν την κοινωνία και δημιουργούν συγκρούσεις στο κοινωνικό σύνολο. Κάθε νέος θα πρέπει να μπορεί να αντιμετωπίζει ισότιμα κάθε συνάνθρωπό του συμμετέχοντας στο μέγιστο δυνατό βαθμό στην αντιμετώπιση φαινομένων ρατσισμού προς οποιαδήποτε πολιτισμική ομάδα, παρέχοντας βοήθεια προς όσους και όσες πλήττονται από τον ρατσισμό ώστε να αποτελεί πρότυπο προς μίμηση για την εξάλειψη του ρατσισμού.

Κείμενο 2 (Μη λογοτεχνικό)

Κοινωνικός Ρατσισμός και Αναπηρία

(το κείμενο δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα “ΕΘΝΟΣ”, 18/11/2008)

Το πολιτισμικό επίπεδο μιας κοινωνίας αναδεικνύεται σε σημαντικό βαθμό από τον τρόπο που αντιμετωπίζονται όσα μέλη της διαφέρουν ή μειονεκτούν. Το κρίσιμο ζήτημα είναι εάν επιδιώκεται, πραγματικά και όχι προσχηματικά, να διασφαλιστούν η ένταξη και η συμμετοχή στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή των συμπολιτών μας που μειονεκτούν. Δεν απαιτείται, ωστόσο, ενδελεχής έρευνα για να διαπιστωθεί ότι περίπου το 9% των κατοίκων της επικράτειας, που χαρακτηρίζονται ως άτομα με αναπηρία, παραμένει σε ένα ιδιότυπο καθεστώς κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και –χυδαίου συχνά– κοινωνικού ρατσισμού.

Ποιος μπορεί να ισχυριστεί, για παράδειγμα, ότι ένας τυφλός ή ένας κινητικά ανάπηρος έχει πράγματι τη δυνατότητα να κυκλοφορήσει σήμερα στην Αθήνα χωρίς να αντιμετωπίσει ανυπέρβλητες δυσκολίες, είτε λόγω αρχιτεκτονικών ή κατασκευαστικών ατελειών είτε εξαιτίας της σύρρευσης στα πεζοδρόμια ποικίλων εμποδίων; Ποια είναι τα αποτελέσματα αυτών των συνθηκών ως προς τη δυνατότητα των ατόμων με αναπηρία να εργαστούν, να εκπαιδευτούν, να αναπτύξουν κοινωνικές σχέσεις ή να ψυχαγωγηθούν; Τι συνεπάγεται για την προσωπικότητα και τη στάση των συγκεκριμένων συμπολιτών μας απέναντι στην αναπηρία τους το γεγονός ότι η πολιτεία και το κοινωνικό περιβάλλον αδιαφορούν για τον σεβασμό στοιχειωδών δικαιωμάτων τους; Είναι προφανές ότι οδηγούνται βαθμιαία προς τη λεγόμενη «μη ενταγμένη στάση», δηλαδή την αίσθηση απόρριψης και μειονεκτικότητας, την περιθωριοποίηση ή την γκετοποίηση, ως αποτέλεσμα ποικίλων προκαταλήψεων.

Οι συμπολίτες μας με αναπηρία δεν παύουν να αποτελούν φορείς προσωπικής ελευθερίας, αξιοπρέπειας και δημιουργικότητας. Το κράτος είναι, κατά το Σύνταγμα, υποχρεωμένο να μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη εις βάρος τους και να λαμβάνει θετικά μέτρα για την προώθηση της πραγματικής ισότητας. Η αποτελεσματικότητα των σχετικών δημόσιων πολιτικών αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της επάρκειας της δημόσιας διοίκησης και της πολιτικής τάξης, που συνήθως θυμάται την αναπηρική κοινότητα είτε «επετειακά», την 3η Δεκεμβρίου, είτε προεκλογικά.

Τα άτομα με αναπηρία έχουν μεν ειδικές ανάγκες, όμως διαθέτουν ασφαλώς και ειδικές ικανότητες, τις οποίες αναπτύσσουν, με αξιοθαύμαστο τρόπο, ως μηχανισμούς αναπλήρωσης έναντι των πεδίων όπου υστερούν. Τα άτομα με αναπηρία δεν είναι ούτε κοινωνικοί παραβάτες, ούτε απόβλητοι, αλλά άνθρωποι που αποκλίνουν από έναν ιδεατό τύπο «μέσου ανθρώπου», ο οποίος στην πραγματικότητα δεν υφίσταται.

Τα άτομα με αναπηρία μάς διδάσκουν τη σημασία και την αξία της διαφορετικότητας σε κάποιες από τις πιο σκληρές εκφάνσεις της. Ο αποκλεισμός τους από την κοινωνική ζωή είναι ένδειξη πολιτισμικής υπανάπτυξης. Η ελλιπής εφαρμογή των δικαιωμάτων τους στην πράξη αποδεικνύει τα κενά του θεσμικού πλαισίου και του διοικητικού συστήματος, αλλά και τις επικίνδυνες ρωγμές στη λειτουργία της πολιτείας ως κοινωνικού κράτους δικαίου. Σε τελική ανάλυση, τεράστια σημασία για την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία έχει η αποκατάσταση του κοινωνικού τους κύρους και η αναγνώριση του ρόλου τους στην οργανωμένη κοινωνική συμβίωση.

Κείμενο 3 (Λογοτεχνικό)

Καπνισμένο Τσουκάλι-Γιάννης Ρίτσος

Το ποίημα «Καπνισμένο Τσουκάλι» του Γιάννη Ρίτσου γράφτηκε το 1948 στο Κοντοπούλι της Λήμνου. Αποτελεί μέρος της συλλογής «Αγρύπνια».

Εδώ είναι φως αδερφικό — απλά τα χέρια και τα μάτια.
Εδώ δεν είναι να 'μαι εγώ πάνω από σένα ή εσύ πάνω από μένα.
Εδώ είναι να 'ναι ο καθένας μας πάνω απ' τον εαυτό του.
Εδώ είναι ένα φως αδερφικό που τρέχει σαν ποτάμι δίπλα
στο μεγάλο τοίχο.

[...]

Ένα τσουκάλι λοιπόν. Τίποτ' άλλο.

Πήλινο, μαυρισμένο τσουκάλι,
βράζοντας, βράζοντας και τραγουδώντας,
βράζοντας πάνω στου ήλιου τη φωτιά και τραγουδώντας.

[...]

Γιατί εμείς δεν τραγουδάμε για να ξεχωρίσουμε, αδελφέ μου,
από τον κόσμο
εμείς τραγουδάμε για να σμίξουμε τον κόσμο.

ΘΕΜΑ Α

A1. Σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων να αποδώσετε το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων του **Κειμένου 1**.

(Μονάδες 20)

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε, με βάση τα Κείμενα 1 και 2 τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ.

Α. Η πολιτισμική ετερότητα λειτουργεί πάντοτε ως θετικός παράγοντας ενδυνάμωσης του σχολικού κλίματος και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής (κείμενο 1).

Β. Οι δυσκολίες μετακίνησης στην Αθήνα για άτομα με κινητική ή αισθητηριακή αναπηρία οφείλονται κυρίως σε ατομική αμέλεια και όχι σε κοινωνικές ή δομικές ελλείψεις (κείμενο 2).

Γ. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης προβάλλουν ισότιμα και θετικά τα άτομα με αναπηρία, αποφεύγοντας να ενισχύσουν αισθητικά πρότυπα αποκλεισμού (κείμενο 1).

Δ. Ο συντάκτης θεωρεί ότι η αναγνώριση του κοινωνικού ρόλου των ατόμων με αναπηρία είναι περιττή για την κοινωνική τους ενσωμάτωση (κείμενο 2).

Ε. Η εξάλειψη του ρατσισμού απαιτεί πρωτίστως συνειδητοποίηση της επικινδυνότητάς του από το σύνολο της κοινωνίας (κείμενο 1).

(Μονάδες 10)

B2α. Να εντοπίσετε δύο σημεία στην τελευταία παράγραφο του **κειμένου 1** («Σε πρακτικό επίπεδο ... εξάλειψη του ρατσισμού») στα οποία ο λόγος εκφέρεται ως αναγκαιότητα/υποχρέωση και να τα μετασχηματίσετε κάνοντας τις απαιτούμενες αλλαγές, ώστε να δηλώνεται επιθυμία.

(Μονάδες 10)

B2β. Το **κείμενο 1** αποτελεί δείγμα επιστημονικού λόγου. Να εντοπίσετε δύο γλωσσικές επιλογές που το επιβεβαιώνουν (μονάδες 2) δίνοντας το αντίστοιχο χωρίο (μονάδες 1) και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας (μονάδες 2)

(Μονάδες 5)

B3α. Ποια είναι η επικοινωνιακή λειτουργία των συνεχόμενων ερωτημάτων στη δεύτερη παράγραφο του **κειμένου 2** («Ποιος μπορεί να ισχυριστεί ... αποτέλεσμα ποικίλων προκαταλήψεων»);

(Μονάδες 5)

B3β. Να επισημάνετε δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή στην τρίτη παράγραφο του **κειμένου 1** («Δυστυχώς ... δε σέβονται τις ανάγκες τους») (Μονάδες 2). Ποιες νοηματικές σχέσεις εκφράζουν; (Μονάδες 3)

(Μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το μήνυμα που αναδεικνύεται στο λογοτεχνικό απόσπασμα (**κείμενο 3**); Να στηρίζετε την απάντησή σας σε τρεις κειμενικούς δείκτες. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το ποιητικό υποκείμενο; (150-200 λέξεις).

(Μονάδες 15)**ΘΕΜΑ Δ**

Δ1. Με αφορμή την εκδήλωση που οργανώνει το σχολείο σας με θέμα «Σεβασμός στην διαφορετικότητα : ένα σχολείο για όλους!», ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας εκφωνείτε ομιλία στην οποία **α)** περιγράφετε φαινόμενα κοινωνικού ρατσισμού και αποκλεισμού στο σχολείο και **β)** προτείνετε δράσεις με τις οποίες το σχολείο αλλά και οι μαθητές ως άτομα θα μπορούσαν να αντισταθούν απέναντι σε τέτοιου είδους φαινόμενα (350-400 λέξεις)

(Μονάδες 30)